

УДК 342.565.2(477)

Віктор Вікторович ЛАЗАРЄВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА АКТИВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Серед гарантій правової охорони Конституції України, елементів механізму реалізації і захисту конституційних принципів та норм важливе місце займає діяльність органу конституційної юстиції - Конституційного Суду України. Досвід функціонування в Україні даного інституту дає підстави і приводи для аналізу багатьох проблем реалізації конституційної юрисдикції. Особливе значення при цьому варто приділити дослідженню правової природи актів Конституційного Суду України, яка нерозривно пов'язана з місцем органу конституційної юстиції в механізмі держави, особливостями правового регулювання його статусу. Вирішення цієї проблеми в державах світу є різною, що пов'язано як з обранням тої чи іншої моделі судового конституційного контролю, так і з відповідними державно-правовими традиціями. Що стосується нашої держави, то через відсутність чітких вказівок у чинному законодавстві питання про правову природу актів Конституційного Суду України складає одну з проблем сучасного конституційного права [1]. З цього приводу варто означити, що юридичні характеристики актів, що приймаються органом конституційної юрисдикції, визначальною мірою обумовлюють положення та роль Конституційного Суду України в системі стримувань і противаг і в механізмі захисту конституційної законності. У зв'язку із цим особливого значення набуває теза про ненормотворчу природу діяльності Конституційного Суду України у здійсненні його основних повноважень. Заперечення цієї тези, по суті, вивело б цей орган із системи поділу влади і перетворило б його на основну загрозу верховенства Основного Закону України [2].

Важливим питанням сьогодення є той факт, що чинне законодавство не містить поняття актів Конституційного Суду України. Конституцією України [3], Законом України «Про Конституційний Суд України» [4], а також Регламентом Конституційного Суду України [5] визначені лише види таких актів: ними є рішення, висновки і ухвали. Акти Конституційного Суду України є засобом юридичного оформлення результатів розгляду ним матеріальних, процесуальних чи організаційних питань.

Актам Конституційного Суду України притаманні певні особливості, які зумовлені насамперед природою органу конституційної юрисдикції. Особливості актів Конституційного Суду України полягають в тому, що вони:

- мають спеціальний предмет (об'єкт) – актами Конституційного Суду України вирішуються питання, віднесені до його виключної компетенції. Жоден інший державний орган не уповноважений вирішувати питання, які є предметом діяльності Конституційного Суду України;
- приймаються в особливому процесуальному порядку;
- є загальнообов'язковими на всій території України;
- є остаточними і оскарженню не підлягають;
- є засобом гарантування верховенства Конституції України на всій території держави, забезпечення прямої дії її норм і формування єдиного конституційного праворозуміння [6].

З означеного випливає, що особливості актів Конституційного Суду України свідчать, що вітчизняний орган конституційної юрисдикції, по-перше, має виступати важливою інституцією у сфері державотворчих процесів в Україні, по-друге, зобов'язує його

бути певним «мозковим центром», який, здійснюючи тлумачення відповідних положень Конституції України та законів України або ж вирішуючи питання про відповідність Конституції України (конституційність) окремих положень чинного законодавства України, повинен керуватися не тільки позитивістським підходом, а й природно-правовою концепцією права і виробляти при цьому нові доктрини у галузі права взагалі та конституційного права зокрема. У таких випадках представники органів державної влади, наукова громадськість будуть уважно ставитися до правових позицій Конституційного Суду України та враховувати згадані позиції в аналізі відповідних законодавчих норм та їх правозастосуванні на практиці [7, с. 120-121].

Висновок. Підбиваючи підсумки, маємо зазначити, що акти Конституційного Суду України являють собою специфічний феномен, оскільки ці документи не співпадають за своїми юридичними характеристиками ні з нормативними актами загального чи індивідуального значення, ні із прецедентними рішеннями, оскільки акти Конституційного Суду України лише впорядковують конкретні правовідносини між визначеними суб'єктами згідно з установчою волею першоджерела влади - народу. На особливий правовий статус актів Конституційного Суду України вказує і мета, з якою вони приймаються - забезпечення верховенства права та найвищої юридичної сили Конституції України.

Список бібліографічних посилань

1. Цимбалістий Т. О. Правова природа актів органу конституційної юстиції. URL: <http://rap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/74> (дата звернення: 03.11.2020).
2. Мартинюк Р. Правова природа та юридичні характеристики актів Конституційного Суду України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 1. С. 3–6.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
3. Про Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного суду України від 22.02.2018 р. № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Цимбалістий Т. О. Правова природа актів Конституційного Суду України. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2007. № 1 (21). С. 47–55. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7959/1/Акти%20КСУ.07.pdf> (дата звернення: 03.11.2020).
5. Марцеляк О. Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 118–121.

Одержано 09.11.2020

УДК 323.233 (476) «2020» + 323.272 (477) «2004»

Ігор Альбертович ЛОГВИНЕНКО,

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;

Євгенія Сергіївна ЛОГВИНЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ

МАСОВІ ПРОТЕСТИ В БІЛОРУСІ 2020 Р. І РЕВОЛЮЦІЙНІ ПОДІЇ 2004 Р. В УКРАЇНІ: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

Шості чергові вибори Президента Республіки Білорусь, які відбулися 9 серпня 2020 року стали своєрідним рубіконом у політичній кар'єрі Олександра Лукашенка.